

กองควบคุมอาหารและยาสัตว์

ผลผลิต : โครงการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน

กิจกรรมหลัก : ตรวจสอบรับรองคุณภาพสินค้าปศุสัตว์

กิจกรรมรอง : ควบคุมป้องกัน และแก้ไขปัญหาเชื้อดื้อยาในสัตว์

๑. หลักการและเหตุผล :

ยาต้านจุลชีพ (Antimicrobial medicines) ที่มีฤทธิ์ในการฆ่าเชื้อแบคทีเรีย มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อสุขภาพคน และสัตว์ เนื่องจากใช้เพื่อป้องกันและรักษาโรคที่เกิดจากการติดเชื้อแบคทีเรีย ทั้งคน และสัตว์ จึงมีความสำคัญด้านการแพทย์ การสาธารณสุข และความปลอดภัยอาหารในระดับนานาชาติ ในห่วงโซ่การผลิตอาหารและเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ การใช้ยาต้านจุลชีพทั้งในมนุษย์ สัตว์ และภาคเกษตรกรรม ล้วนมีส่วนทำให้จำนวนเชื้อแบคทีเรียดื้อยาต้านจุลชีพมีมากขึ้น การดื้อยาต้านจุลชีพ (Antimicrobial resistance) ของเชื้อแบคทีเรียที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ยาต้านจุลชีพในอดีตเคยใช้ได้ผลกลับใช้ไม่ได้ผลในปัจจุบัน ขณะเดียวกันอุตสาหกรรมยาทั่วโลก ไม่มีการวิจัยและพัฒนาหรือค้นคิดยาต้านจุลชีพชนิดใหม่ เพื่อต่อสู้กับเชื้อแบคทีเรียดื้อยา สถานการณ์เช่นนี้ทำให้ทุกประเทศทั่วโลก กำลังเข้าสู่ยุคหลังยาปฏิชีวนะ (post-antibiotic era) ที่การเจ็บป่วยจากการติดเชื้อแบคทีเรียเพียงเล็กน้อยอาจเป็นอันตรายถึงชีวิตได้

กรมปศุสัตว์ได้เล็งเห็นถึงประเด็นปัญหาการดื้อยานี้ จึงได้เตรียมความพร้อมให้เจ้าหน้าที่ได้มีความรู้ทั้งด้านทฤษฎี และด้านการปฏิบัติ ในการเฝ้าระวังการดื้อยาต้านจุลชีพ ในส่วนของเชื้อดื้อยาที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัตว์ที่ใช้เป็นอาหาร ซึ่งเป็นการบูรณาการการทำงานในทุกภาคส่วนของกรมปศุสัตว์ โดยการจัดทำระบบเฝ้าระวังเชื้อดื้อยาในสัตว์ทางห้องปฏิบัติการระดับชาติ วางมาตรการลดหรือชะลอการดื้อยาต่างๆ เช่น การเฝ้าระวังการใช้ยาต้านจุลชีพให้มีการใช้อย่างเหมาะสม ให้ความรู้ และสร้างความตระหนักแก่ผู้ประกอบการภาคปศุสัตว์เรื่องเชื้อดื้อยา วางมาตรการให้ลดการใช้ยาต้านจุลชีพที่ไม่จำเป็น รวมทั้งมุ่งมั่นที่จะดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์การจัดการการดื้อยาต้านจุลชีพประเทศไทย พ.ศ. 2560-2564 เพื่อให้สอดคล้องกับแผนดำเนินการระดับโลกเรื่องการดื้อยาต้านจุลชีพ (Global Action Plan on Antimicrobial Resistance) ที่ประกอบด้วย ความร่วมมือของหลายๆ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งใน และต่างประเทศ

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ พัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากรกรมปศุสัตว์ทั้งในห้องปฏิบัติการ และในพื้นที่ ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเชื้อดื้อยาในสัตว์
- ๒.๒ พัฒนาระบบการเฝ้าระวังเชื้อดื้อยาในสัตว์ของประเทศ ให้มีประสิทธิภาพ และเป็นมาตรฐาน
- ๒.๓ พัฒนาระบบการใช้ยาต้านจุลชีพ อย่างรอบคอบสมเหตุผล (Prudent use)
- ๒.๔ พัฒนาข้อมูลด้านเชื้อดื้อยาในแต่ละพื้นที่

๓. ผลผลิต (ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ)

- ๓.๑. ตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างลำไส้สัตว์ ๒,๙๕๐ ตัวอย่าง
- ๓.๒. ตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างเนื้อสัตว์ ๒,๙๕๐ ตัวอย่าง

๔. ผลลัพธ์ (ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ)

- ๔.๑. มีเครือข่ายและคณะทำงานควบคุมเชื้อดื้อยาในสัตว์อย่างบูรณาการในภาครัฐ ทั้งระดับส่วนกลาง เขต และจังหวัด
- ๔.๒. จัดการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ ในการการควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาเชื้อดื้อยาในสัตว์”

๕. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- ๕.๑. จำนวนตัวอย่างจากโรงฆ่าสัตว์ และเนื้อสัตว์ ได้รับการตรวจวิเคราะห์หาเชื้อแบคทีเรีย จำนวน ๖,๐๐๐ ตัวอย่าง เพื่อคัดเลือกเข้ามาทำการทดสอบความไวต่อยาต้านจุลชีพ
- ๕.๒. มีข้อมูลพื้นฐานด้านความไวต่อยาต้านจุลชีพในภาพรวมระดับเขต และระดับประเทศ

๖. ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงาน

- ๖.๑ กองควบคุมอาหารและยาสัตว์ ดำเนินการ
 - ๖.๑.๑ จัดประชุมคณะกรรมการ และคณะทำงานควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาเชื้อดื้อยาในสัตว์ ในส่วนกลางและเขต
 - ๖.๑.๒ จัดทำแผนการปฏิบัติงาน โครงการควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาเชื้อดื้อยาในสัตว์ กรมปศุสัตว์
 - ๖.๑.๓ จัดฝึกอบรมการควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาเชื้อดื้อยาในสัตว์ ให้กับผู้ปฏิบัติงานทั่วประเทศ
 - ๖.๑.๔ สรุปผลการปฏิบัติงานการควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาเชื้อดื้อยาในสัตว์ ในภาพรวมรายงานกรมปศุสัตว์
- ๖.๒ สำนักงานปศุสัตว์เขต ดำเนินการ
 - ๖.๒.๑ จัดประชุมคณะทำงานควบคุม ป้องกัน แก้ไขปัญหาเชื้อดื้อยาและสารตกค้างในสัตว์ระดับเขต รายงานกรมปศุสัตว์ผ่านกองควบคุมอาหารและยาสัตว์
 - ๖.๒.๒ ติดตามการปฏิบัติงานของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และประสานงาน สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ สำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ หรือศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ ในพื้นที่ตามกิจกรรม การควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาเชื้อดื้อยาในสัตว์
 - ๖.๒.๓ รายงานสรุปผลการปฏิบัติงาน ในพื้นที่รับผิดชอบ ให้กรมปศุสัตว์ผ่านกองควบคุมอาหารและยาสัตว์ทราบ

๖.๓ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด

๖.๓.๑ พัฒนาผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงสัตว์ และตรวจประเมินการใช้ยาสัตว์ในฟาร์ม โดยเก็บข้อมูลการใช้ยาสัตว์ ส่งกองควบคุมอาหารและยาสัตว์ และสำเนาส่งสำนักงานปศุสัตว์เขตในพื้นที่ ให้คำแนะนำ ควบคุมดูแลการใช้ยาสัตว์อย่างสมเหตุผล ประชาสัมพันธ์ข้อมูลและให้ความรู้เรื่องเชื้อดื้อยาให้เกษตรกร และผู้ประกอบการในพื้นที่รับผิดชอบ

๖.๓.๒ เก็บตัวอย่างส่งสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ และสำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ (เขต ๑) หรือศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ (เขต ๒-๙) ในพื้นที่ พร้อมใบนำส่งตัวอย่าง

๖.๓.๓ ดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการดื้อยา เมื่อได้รับผลการทดสอบความไวต่อยาต้านจุลชีพจากห้องปฏิบัติการ ร่วมกับสำนักงานปศุสัตว์เขตในพื้นที่ และรายงานผลให้สำนักงานปศุสัตว์เขต และกองควบคุมอาหารและยาสัตว์ทราบ

๖.๔ สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ

๖.๔.๑ ตรวจตัวอย่างลำไส้ (caecum) จากโรงฆ่าสัตว์ และทดสอบความไวต่อยาต้านจุลชีพของเชื้อแบคทีเรียในพื้นที่เขต ๑ แจ้งผลการตรวจให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดผู้ส่งตัวอย่าง และสำเนาให้สำนักงานปศุสัตว์เขต ๑ ทราบ

๖.๔.๒ รวบรวม และสรุปผลจากการทดสอบความไวต่อยาต้านจุลชีพของเชื้อแบคทีเรียจากสถาบันฯ และศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ทุกแห่ง รายงานกรมปศุสัตว์ และสำเนาให้กองควบคุมอาหารและยาสัตว์ทราบ

๖.๕ สำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์

๖.๕.๑ ตรวจตัวอย่างเนื้อสัตว์ และทดสอบความไวต่อยาต้านจุลชีพของเชื้อแบคทีเรียในพื้นที่เขต ๑ แจ้งผลการตรวจให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดผู้ส่งตัวอย่าง และสำเนาให้สำนักงานปศุสัตว์เขต ๑ ทราบ

๖.๕.๒ รวบรวม และสรุปผลการทดสอบความไวต่อยาต้านจุลชีพของสำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ และศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ทุกแห่ง รายงานกรมปศุสัตว์ และสำเนาให้กองควบคุมอาหารและยาสัตว์ทราบ

๖.๖ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์

๖.๖.๑ ตรวจตัวอย่างลำไส้ (caecum) และเนื้อสัตว์จากโรงฆ่าสัตว์ ทดสอบความไวต่อยาต้านจุลชีพของเชื้อแบคทีเรียในพื้นที่รับผิดชอบ และแจ้งผลการตรวจให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดผู้ส่งตัวอย่าง และสำเนาให้สำนักงานปศุสัตว์เขตทราบ

๖.๖.๒ รวบรวม และสรุปผลการทดสอบความไวต่อยาต้านจุลชีพ ส่งสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ สำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ และกองควบคุมอาหารและยาสัตว์ทราบ

- กิจกรรมรอง ควบคุม ป้องกันและแก้ไขปัญหาเชื้อดื้อยาในสัตว์
- Indicator (*Escherichia coli* และ *Enterococcus spp.*)
 - Zoonotic bacteria (*Salmonella spp.* และ *Campylobacter spp.*)

○ คณะกรรมการควบคุม ป้องกันและแก้ไขปัญหาเชื้อดื้อยาในสัตว์

• คณะทำงานควบคุม ป้องกันและแก้ไขปัญหาเชื้อดื้อยาในสัตว์ (กรมปศุสัตว์)

กองควบคุมอาหาร และยาสัตว์

รายงาน ↑ ข้อมูล

ข้อมูล ↓ รายงาน

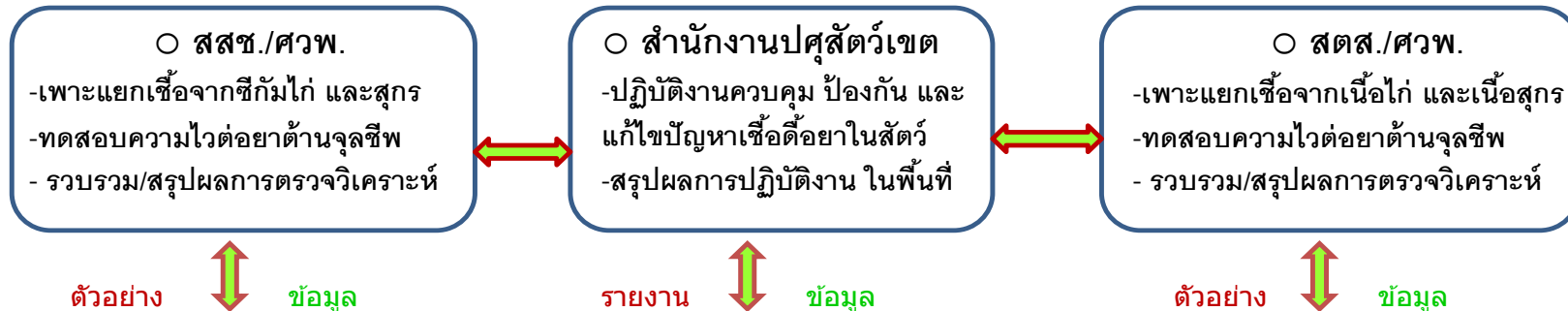
รายงาน ↑ ข้อมูล

ข้อมูล ↓ รายงาน

รายงาน ↑ ข้อมูล

ข้อมูล ↓ รายงาน

• คณะทำงานควบคุมป้องกันแก้ไขปัญหาเชื้อดื้อยา และสารตกค้างในสัตว์ในสัตว์ (ระดับเขต)

○ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด

- เก็บตัวอย่างซีกัม และข้อมูลการใช้ยาสัตว์ จากโรงฆ่าสัตว์
- เก็บตัวอย่างเนื้อสัตว์จากโรงฆ่าสัตว์/สถานที่จำหน่าย

